

אל מלכה נצור!

מי היה מאמין?

מי היה מאמין שהאשה השקטה הזאת, המטרוניתה שכל מעיינותיה היו נתונים — כך נרמה — לטוסים שלה, תתגלה לפתע כאשת-עקרונית וכמדינאית נבונה?

אני זוכר אותה מילדות. כרוחב אלנבי היו מוכרים גליונות רואר, ועליהן תצלומן של שתי הנסיכות הקטנות, בנותיו של נסיך יורק, אחיו הצעיר של נסיך וילס. הגדולה היתה כערך בגילי, והקטנה — שהיתה יפה יותר — צעירה בשנה-שנתיים.

אליזבת

זה היה בערך בזמן שקיבלנו חופשת-יום בבית-הספר, לרגל מותו של המלך הקוין שלנו, ג'ורג' ה-5, מלך בריטניה ופולשתינה (א"י), שעל שמו נקרא רחוב קינג ג'ורג' במקומו בא נסיך וילס. שהיה למלך ארוארד ה-8. איש לא חלם אז שארוארד יתפטר בגלל אשה אמריקאית חסרת-עניין, שנסיך-יורק המגמגם יהיה למלך בשם

ג'ורג' ה-6, וש אחרי מלחמת-עולם נוראה ייאסף אל אבותיו ויפנה את מקומו לבתו אליזבת — אותה נערה בתצלום.

במשך 30 וכמה שנים לא שמענו עליה רבר. לא ידענו שיש לה דיעות והשקפות ועקרונות, ופיתאום, עכשיו, היא יוצאת למאבק.

ולא תסם למאבק, אלא למאבק ברוקו הג'ינג'י. במפלצת קרת-הרם, בגולדה מאיר הבריטית, מרגרט תאצ'ר, בת החנווני. תאצ'ר מתנגדת להטלת עיצומים על רוס-אפריקה הגיוענית, כשם שקודמיה התנגדו בשעתו להטלת עיצומים על גרמניה הנאצית ועל ספרד של פראנקו. אחרי הכל, היטלר ופראנקו היו "משלנו", בצד הנכון של המיתרס, מול הבולשביקים הרעים, וכך גם הג'נטלמנים מפרטוריה כיום, אומנם, צריכים לשלם מסי שפתיים למלחמה בגיוענות, אבל בינינו לבין עצמנו, קצת אפארטייד לא היה מוזיק גם נבריטניה...

וכאן, לפתע, מתקוממת המלכה. היא ירדה מן הסוס ונכנסה לזירה. היא מאיימת במשבר חוקתי. היא מודעת למעמדה כראש חברה-העמים הבריטי, המאחד לבנים וחומים ושחורים מכל רחבי העולם. היא רוצה לשמור על אגודת היחיד-במינה זו. והיא סבורה (כך נרמה לי) שתאצ'ר היא טיפשה קיצרת-ראוי.

אל מלכה נצור!

כרמן, אחרי 50 שנה

השבוע לפני 50 שנה אירע אחד המאורעות הגדולים של המאה ה-20: החלה מלחמת-האזרחים הספרדית.

ב-17 ביולי 1936 הכריז גנרל קטן בשם פראנציסקו פראנקו על הפיכה צבאית נגד הממשלה השמאלית של הרפובליקה הספרדית. להפתעתו, קמו המוני העם הספרדי להגן על ממשלתם החוקית. המלחמה נמשכה שלוש שנים, ונהרגו בה 300 אלף ספרדים, נוסף על בני עמים רבים שחשו לספרד כדי להגן על החרות והצדק. ביניהם היו גם כמה צעירים יהודיים מפלשתינה (א"י).

בספרד החלה, למעשה, מלחמת-העולם השנייה — המיל-קמה בפאשיזם. גייסות היטלר ומוסוליני באו לספרד לעזור לדיקטטור. שם נוסו כליי הנשק ושיטות-המלחמה החדשות, שעתיים היו להפתעתו, את ערי אירופה מלבנדרו עד סטאלינגרד.

לפני כמה ימים פגשתי ספרדיה צעירה, בת 25. שמה כרמן — באמת! — והיא היתה מקסימה. דיברנו. כמובן, על מלחמת-האזרחים.

כרמן היא בת המעמד העליון. אחד הדורים שלה נתקע במארידי בעת המלחמה. מארריר החזיקה מעמד כמעט עד הסוף, מול ארבעת הגייסות של פראנקו שעלו עליה ("הגייס החמישי" היה בתוך העיר עצמה, כפי שהתפרסם אחד הגנרלים הפאשיסטיים.) הוריה היה — אולי מאונס — רפובליקאי.

אביה, בעל-אחוזה וקרוכמי-שפחה של בני-אצולה, נשאר באחוזהו גם כשחמו מולדתו להימאנשה. מולדתו של דוויקוויט האגרי — היה בירי אנשי-השאל. הם הרגו את מרבית בעלי-האחוזהו, אך לא נגעו באביה. שהיה ידוע כאיש טוב-לב ושוחרי-צדק.

לתמינה, היא היססה. "קשה לאמר זאת", השיבה. "זה לא היה שחור-לבן".

אמרתיה לה שבשביבלנו זה היה שחור-לבן. הייתי אז נער, ואילו הייתי מבוגר בכמה שנים הייתי, בלי ספק, מתנדב לבריגדה הבינלאומית. שאת שרירה אהנו שרים עד היום.

"בצד הרפובליקאי היו כוחות שונים", הסבירה את דעתה. "היו רפובליקאים מן המרכז, דמוקרטים וליברלים. אבל היו גם קומוניסטים ואנארכיסטים. שרצו להקים דיקטטורה שמאלית. הם שרפו את הכנסיות. ולא פעם גם את הכמרים והנזירות שהיו בכנסיות".

אנחנו יודעים כיום כי אכן היו לסיפור כמה צדדים. במחנה הרפובליקאי השתוללה מלחמת-אחים בתוך מלחמת-האחים. הקומוניסטים חיסלו, בהדרגה, את כל מתחריהם. הבולשת הקומוניסטית עינתה והוציאה-להורג את האנארכיסטים והליברלים. כמה מאנשי-השאל איכרו כספרד את תומתם, והסכו אנטי-קומוניסטים קיצוניים. למשל: ג'ורג' אורוול, בעל הספר 1984.

אך כל זה היה כאין וכאפס לעומת הזוועות של פראנקו, שהוציא להורג כ-20 אלף ספרדים בשנים שאחרי ניצחונו. הוא

היה יושב ליד שולחן ארוחת-הבוקר, לועס צנימים טבולים בקפה, וחותר בסיטונות על פיסקידיו-מוות.

שאלתי את כרמן הוזהרת מה למדה על המלחמה בבית-הספר. "לא כלום", אמרה. המורים הגיעו בהיסטוריה עד ראשית המאה — ושם עצרו. איש אינו רוצה להיזכר.

כיום קיים בספרד רצון כללי לפשרה. השמאל, שמוגר במלחמת-האזרחים. נחל ניצחון מכריע אחרי מותו של פראנקו, והוא שולט עכשיו בספרד בתכונה ובמתינות. ספרד לא חזרה להיות רפובליקה, אלא המליכה עליה מלך חוקתי. המלך כבר הוכיח, מול פני נסיון-הפיכה מגוחך, שהוא מגן בתוקף על החוקה הדמוקרטית.

כרמן נולדה בדיקטטורה. היא מתעבת אותה, כמו כמעט כל הספרדים בני הדור החדש. אבל אין היא משייכת את עצמה לצד אחד של המאבק הנורא. היא ממחישה בתוכה את הסינתזיה.

צבר וחרב בברוקלין

אני מודה: חשתי דקירה בלב. הכותרת אמרה: "לוחמי גיבעתי נקראים שוב לרגל — אך

הפעם להקמת בית חטיבת גיבעתי, במישטרה עיראקיסואידן. הכותרת היתה מקושטת בסמל גיבעתי: שיחי צבר וחרב.

מתחת לכותרת הופיע כרוז, בחתימת מפכד-החטיבה בתש"ח, שימעון אבידן, וי"ר העמותה בית גיבעתי. יצחק פונדק, הכרוז ערוך בצורת הדף הקרבי של החטיבה במלחמת-העצמאות, ולידו דגם של מישטרת עיראקיסואידן.

ותיקי החטיבה, כך נאמר, רוצים להפוך את בניין-המישטרה לאתר-הנצחה, ומבקשים תרומות מוותיקי החטיבה.

מיפעל יפה בהחלט, רק דבר אחד הפריע לי במודעה גדולה זו: היא הופיעה בשבועון ישראל שלנו, היוצא לאור בארצות-הברית. בעליה-המודעה, כך מסתבר, הם אנשי-גיבעתי בארצות-הברית, וכך נאמר: "יוצאי חטיבת גיבעתי הנמצאים בארצות-הברית, והמעוניינים להטות שכם להקמת המוסד להנצחת המורשה המפוארת של החטיבה, יכולים לעשות זאת באמצעות הטופס בנוסח הבא..."

מכיוון שהמודעה תופסת עמוד שלם, העולה בכסף, יש להניח כי "יוצאי חטיבת גיבעתי הנמצאים בארצות-הברית" אינם מעטים. וזה מחנה גדול. כמה גדול? כוח של פלוגה? כמה פלוגות? גדוד? רבע חטיבה? שלישי?

אני ענדתי את הסמל הזה על שרוולי. אני הגשפתה בשני קרבות על מישטרת עיראקיסואידן, הסמכה לנשתי. בשני הקרבות הוקו דמנו, ולא הצלחנו לכבוש את "המיפלצת", כפי שקראנו לה. הדף הקרבי של החטיבה מילא תפקיד חשוב בחיינו בימים המרים ביותר של המלחמה, למרות שסיגנונו (אבא קובנר!) גרם לנו לאי-פעם לחייר.

בשביל מה לחמה החטיבה? בשביל מה נהרגו מאות החברים, ששמותיהם מופיעים עתה על לוח-הנחשת באתרי-הנצחה הגדודיים?

היה נרמה לנו שאנחנו מקימים מדינה כדי לחיות בה. היה נרמה שכתנו ברי-תצנח עם הארץ הזאת, שעל אדמתה שפכנו את דמנו, פשוטו כמשמעו. הגרונטאות בדרך לירושלים, שלושות מיגדלי-המים של הגיבעה 69 ליד באר-טוביה, הפילבוקס שליד הכביש דרומה, החולות של אשדוד, הגבעות של נגבה, הצומת בדרך לנגב. המיפלצת של עיראקיסואידן — כל אלה עדיין מרטיטים אל ליבנו, בעל כורחנו. כאשר אנחנו חולפים על פניהם כיום.

מי חלם אז שכבוא היום נערוך התרמה של יוצאי-גיבעתי בשורת ברוקלין ובין גבעות לוס-אנג'לס?

הים האכזר

חוף גורדון, תל-אביב. יום חם. הים שטוח ומבהיק כמו ראי. כולו שלושה בוגרנית. המונים באו לחוף, ומאות נכנסו למים.

מה הם יודעים על זרמים תת-ימיים, על בורות חבוים, על היסחפות פיתאומית, על סכנת-מוות?

סוכת המצילים סגורה. אברמלה ומלמד נמצאים במקום אחר. אין די מצילים כדי לפתוח את התחנה בהתאם לתקן. בית-המישפט חייב את העיריה לקיים שרותי-הצלה. העיריה מצפצפת. ציץ' לוחם במצילים.

מישהו טבע כאן למוות לפני שלושה שבועות. הצילו!

שתי אצבעות

מהוליבור

בישראל נעשו כבר קרוב לתריסר סרטים, המוקדשים ליחסים בין יהודים וערכים. ככולם נעשה נסיון לבחון יחסים אלה בכנות ובריגשות. גם הסרט של צה"ל, שתי אצבעות מציודן, אינו מתאר את הערכים כמפלצות, אף שהוא נמנע מלהיכנס למניעי מלחמתם.

אולם בתחום-שילטונה של מדינת-ישראל נעשה עתה, עליירי אנשי הוליווד, רובם יהודים, סרט שיש בו כל הסמנים של זיהום קולנועי — סרט גיועני מבחיל.

הסרט ייקרא מוות עדיף על חוסר-כבוד. וזו עלילתו: הרברים קורים בארץ ערבית דמיונית, ג'מאל, שר המנסה לחולל הפיכה, חוטף אולי-מישנה של חיל-הנחתים האמריקאי. האיש נלקח למחנה של טרוויסטים. ערכים, הלושיים בכופיות ובסרבליים, מענים אותו שם באמצעות מקדח חשמלי. בין המחבלים יש צעירה אש-פית, המתגלה לאחר-מכן כסוכנת המוסד הישראלי.

ההמשך הוא כמו באלפי סרטים הוליוודיים קודמים, החל בסרטי-אינדיאנים עד ראמבו ומנחם גולן. הערכים העלובים נקטלים בסיטונות, סופרמן אמריקאי אחד מחסל בקלות אלף ערכים. לכסוף נמחצים למוות שני מנהיגי המחבלים, שאחד מהם הוא מיודענו מותמד כרבי.

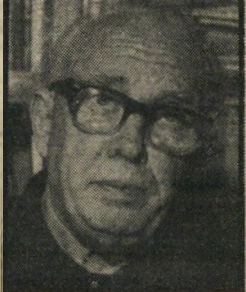
כל זה מצולם בנבר-מוסה, במידבר-יהודה, כעזרתה האדיבה של ממשלת-ישראל. עוד תוצרת גיוענית תוזה את הכר, ותחנך עשרות מיליוני בני-אדם לראות את הערכים כחבורת מרצחים מאוסים. לעומת היהודים הטובים.

פעם עשו סרטים על היהודים כחבורת מרצחים מאוסים מול פני הארים הטובים. העולם השתנה. ואולי לא.

רבי-המרגלים הנוראי

השב"כ וקוק לפירסומת חיובית. מהר. באופן בהול. לכן יוצאים מן החורים כל המקלסים המיקצועיים של השב"כ, שחיו במשך שנים עלי-חשבון סיפורי-הכרם על הצלחות הפנטסטיות של השב"כ בתפיסת מרגלים איומים ונוראים. פשוט מחממים את הסיפורים הישנים, ומגיישים אותם מחדש.

למשל כתבה בהארץ, הנושאת את הכותרת העברית המשובשת: "אלמוני עם מים". וזוהי הרשימה הוקנה והעניפה של מרגלים שנתפסו בימי זוהרו של איסר הקטן, ובראשם רבי המרגלים השטני, אהרון כהן, אין היום ברדיעת כמדינה המאמין ברצינות שאהרון כהן, הייס-טוריון המסור ופעיל-השלום הוותיק, היה מרגל. הוא הסתבך מרוב תמימות עם סוכן סובייטי גלוי, שדיבר איתו על פוליטיקה. שופט עליון קבע כי הרשעתו בריגול, כפי שהתחייב מן החוק שהיה קיים אז, היא מעשה ש"הרעת אינה סובלתו".

אהרון צ'צ'יק

מפגע. איסר הראל אינו מאמין. לגמרי לא. לא מכבר נסעתי איתו במונית לירושלים, ובדרך חזרונו לפרשת כהן. הוא עמד על דעתו: כהן היה אשם. היו לו תריסר פגישות מחתרניות עם הסוכן הסובייטי בקיבוץ, איש מחברי הקיבוץ לא ראה את השליח הסובייטי, שהשאיר את מכוניתו בכביש וניגש בחושך לכיתו של כהן. כהן השתמש ברישומי בצופן. כהן הודה בחקירה כי נפגש עם האיש בירושלים ובתל-אביב, אך הסתיר שנפגש עימו בקיבוץ.

כל מי שהכיר את כהן יודע שלכל הרברים הנוראים האלה יש הסבר אחד פשוט: כהן באמת העלים את פגישותיו עם השליח הסובייטי — אך לא מעיני השב"כ, אלא מעיני הקיבוץ שלו, שלא ראה בעין טובה את הפוליטיקה הפרטית שניהל, בניגוד לרצת תנועות.

הפרשה מעידה על תמימותו הרבה של אהרון צ'צ'יק, אך לא על אשמתו. עצם הרעיון שאיש כזה יכול היה לרגל מגוחך בעיני כל מי שהכיר אותו.

אבל זה לא מעניין את הארץ. הוא רצה לספר מחדש את סיפורי-ההבל הישנים, והשב"כ בוודאי מעוניין להוכיח שהוא עושה בכל ימות השנה ניסים ונפלאות, חוץ מאשר בלילות שכבם הוא פועל "בסמכות וברשות", וזקוק לחנינות סיטוניות.

מילא. חבל רק על זיכרו של אהרון צ'צ'יק, המתענה גם אחרי מותו.